

TÁJÉKOZTATÓ

a demográfiai folyamatokra és azok nyugdíjakkal kapcsolatos egyes hatásaira vonatkozó ötvenéves, valamint a Nyugdíjbiztosítási Alap bevételeire és kiadásaira vonatkozó ötéves előrejelzésről

Az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény 86. § (8) bekezdésének értelmében a költségvetésről szóló törvényjavaslat benyújtásakor az Országgyűlésnek tájékoztatásul be kell mutatni a Nyugdíjbiztosítási Alap bevételeire és kiadásaira vonatkozóan öt évre, a demográfiai folyamatokra és azok hatásaira vonatkozóan ötven évre szóló előrejelzést. Jelen tájékoztatás ezen törvényi kötelezettség tizedik alkalommal történő teljesítése. Az összeállítás az előírt kötelezettségnél bővebb terjedelmű, mivel részét képezi a kiadási-bevételi folyamatok 50 éves előrejelzése, valamint a magánnyugdíjpénztári rendszer főbb jellemzőinek várható alakulása is.

1. Az előreszámítás módszertana

Az előreszámítás jellege – a korábbi évekhez hasonlóan – determinisztikus. A népesedési és aktivitási prognózisok, valamint a múltban megfigyelt kiválási gyakoriságok és ellátási jellemzők alapján – születési év és nemek szerinti bontásban – kerülnek előrejelzésre az ellátások létszámai és az átlagos összegei (öregségi, rokkantsági nyugdíj, árvaellátás, özvegyi-szülői nyugdíjak). Az előreszámítás módszere, valamint a felhasznált adatok, előrejelzések köre azonban több ponton megváltozott a korábban alkalmazott módszertanhoz, illetve bemenő adatokhoz képest. A főbb módosítások a következők:

- az előrejelzés tartalmazza azokat a jogszabályi változásokat, amelyeket az Országgyűlés 2007. decemberében fogadott el. (A 2008. évi költségvetési törvényjavaslathoz mellékelt számítás ezt még értelemszerűen nem tartalmazhatta.) Ezek a változások alapvetően az előrehozott öregségi nyugellátás feltételeit módosították a 2008. évet követő időszakra vonatkozóan;
- az előrejelzés elkészítése során pontosításra került a 2012. évet követően kiszámításra kerülő ellátások kalkulációja;
- ugyancsak a korábbiaknál pontosabb módszertannal kerülnek meghatározásra a hozzátartozói ellátások kiadásai.

A számítás bemenő adatai, valamint feltételezései a következők:

- demográfiai prognózisként a Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutatóintézete által 2006-ban készített népesedési előrejelzés alapváltozatát és az ehhez kapcsolódó aktivitási prognózis középváltozatát használjuk;
- a társadalombiztosítási nyugellátással (létszám, átlagos ellátás, megoszlási adatok), valamint a magánnyugdíjpénztári tagsággal (korév és nem szerinti bontás) kapcsolatos adatokat az Országos Nyugdíjbiztosítási Főigazgatóság, illetve a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyelete bocsátotta rendelkezésünkre;
- a múltbeli folyamatok elemzése során az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivataltól kapott 2006-ra, illetve 2005-re vonatkozó korcsoportos bontású állományi adatokra támaszkodhattunk.

A Pénzügyminisztérium által készített makrogazdasági előrejelzés fontosabb feltételezései a következők:

- a termelékenység és ezzel összefüggésben a GDP volumennövekedése – a gazdasági felzárkózás folytatódását feltételezve – a következő évtizedekben várhatóan lényegesen meg fogja haladni az Európai Unió átlagát;
- a reálkeresetek növekedése alapvetően a termelékenység növekedésének ütemét követi;
- a fogyasztói árszínvonal éves növekedése fokozatosan mérséklődik és a 2050-es évekre 2,0 %-ra csökken;
- a magánnyugdíjpénztárak befektetésein realizált évi átlagos nettó reálhozam – összhangban az Európai Unió hosszú távú előrejelzéseiben használt feltételezésekkel – 3 % lesz.

2. Az előreszámítás eredményei

Az előrejelzés eredményeit összefoglalva megállapítható, hogy a jelenlegi jogszabályi keretek mellett – figyelembe véve a még nem hatályos, de törvénybe foglalt jövőbeli változásokat is – a nyugdíjrendszer hosszú távú finanszírozása csak jelentős állami támogatással lesz biztosítható.

A hiány mértékét befolyásoló tényezők közül ki kell emelni a demográfiai hatásokat. A következő évtizedekben a nyugdíjas korúaknak a munkaképes korúakhoz viszonyított aránya több mint kétszeresére (34%-ról 77%-ra) emelkedik. A népesség összetételének megváltozását valamelyest ellensúlyozza a foglalkoztatottsági helyzet prognosztizált javulása (a 20 éven felüli aktív korúakon belül 10 százalékponttal emelkedhet a foglalkoztatottak aránya). A nyugdíjrendszer szempontjából az a körülmény is a demográfiai kihívás

nagyságát enyhíti, hogy az elmúlt másfél évtized aktivitási fejleményei nyomán mérséklődni fog a nyugdíjjogosultságot szerző személyek népességen belüli aránya. Ez azonban várhatóan a szociális ellátórendszerre fog a jelenleginél nagyobb – az előrejelzésben nem számszerűsített – terhet helyezni.

A fenti hatások eredőjeként a társadalombiztosítási nyugdíjban részesülők foglalkoztatottakhoz viszonyított aránya a mai 70% körüli szintről 50 éven belül 100%-ra emelkedhet. A nyugdíjasok relatív arányának emelkedése különösen a 2030-as évek elejétől gyorsul fel, amikor az 1970-es évek első felében született nagy létszámú kohorszok nyugdíjaskorba érnek.

A Nyugdíjbiztosítási Alap egyenlege (járulékbevételeinek és nyugdíjkiadásainak különbsége) – nettó nyugdíjakkal számolva – a 2020-as évek végéig a deficit mai nagyságához mérten viszonylag kedvezően alakul: az idei 1,7%-ról várhatóan a GDP 1%-a alatti szintre, kb. 0,9 %-ra mérséklődik. A csökkenést részben a már elfogadott jogszabályi változások, részben pedig a jogosultságszerzők körének fent említett szűkülése, illetve az átlagos szolgálati idő csökkenése okozzák. A 2030-as évektől ismét növekvő hiány az előrejelzési időszak végére azonban annak ellenére elérheti a GDP 2,7 %-át (bruttó kiadásokkal számolva 3,2 %-át), hogy a vegyes rendszerben nyugdíjazottak alacsonyabb mértékű társadalombiztosítási ellátása ekkor már a kiadások mérséklődése irányába hat. (A 2040-es évek végétől kezd el jelentkezni a finanszírozási reform megtakarító hatása, vagyis a vegyes rendszer egyenlege akkortól válik kedvezőbbé a tökefedezeti rendszer nélkül elképzelt hipotetikus állapothoz képest.) A tavalyi előrejelzés eredményeitől való eltérést elsősorban a fent jelzett módszertani változások okozzák.

Az előrejelzéshez felhasznált feltételezéseket a mellékelt 1-2. számú táblázatok, a főbb eredményeket pedig a 3-7. táblázatok, valamint az 1. ábra mutatják.

Budapest, 2008. október